

МЕЖІ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ ПЕРЕД МАЙБУТНІМИ ПОКОЛІННЯМИ

Романюк О. В.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Складні умови існування сучасних українців зумовлені рядом обставин, які дозволяють розглядати питання осмислення меж зобов'язань і відповідальності під новим кутом зору.

Від Августина Аврелія філософська рефлексія щодо відповідальності пов'язана із можливостями вільного вибору, із моральним обов'язком (Е. Кант), індивідуальним вибором в кризових ситуаціях (К. Ясперс), відповідальність, відповідно до відчуття приналежності до народу, за дії держави, що вчинені від імені особистості (Г. Арендт), добросовісність та справедливість, які приносяться в жертву результату (Джеремі Бентам, Джон Стюарт Мілль), кореляцією відповідальності із свободою (С. Братюшко).

Зрозуміло, що питання зобов'язань перед прийдешніми поколіннями не обмежується виключно філософськими дослідженнями. Конкретизувати напрямки відповідальності можна за наступними векторами: екологія (у своїй боротьбі за вільне волевиявлення жити за європейськими принципами і цінностями сучасні українці не мають права вичерпати усі ресурси, не залишивши нічого для життя своїм нащадкам), яку ми залишимо у спадок, безпековий вимір, демографічний та соціальний («насамперед соціальне інвестування потрібно розглядати в контексті економічної корпоративної соціальної відповідальності» [1]), економічний, політичний (переосмислення суспільної угоди, як партнерства та відповідальності перед тими, хто ще не народився, але житиме в поствоєнній Україні), культурний (національна пам'ять, як фундамент майбутньої ідентичності), особистісний (зобов'язання не унеможливають життя теперішнього покоління).

Якщо так багатогранно і глибоко досліджується питання зобов'язань і відповідальності протягом усієї історії розвитку людської цивілізації, то постає питання про контекст особливості сучасної української ситуації та зобов'язань українців перед нащадками.

Сьогодні в Україні консеквенціалізму не поступається моральність особистих вчинків, чи не вперше винищення нації відбувається при такому швидкому обміні інформацією (вже не має можливості сказати, що хтось у якомусь кінці світу про це не знає), виробляється новий інструментарій і нові стратегії для виживання, усвідомлюється рівень підтримки і можливостей світового співтовариства. Сьогодні українці запитують у молоді їх бачення майбутнього і їх прагнень і здійснень майбутнього без нав'язування теперішніх цінностей і сценаріїв – врахування необхідності автономії майбутніх поколінь.

Для українців стало нормою діяти так, щоб наслідки діяльності не руйнували майбутню можливість людського життя (етика відповідальності Ганса Йонаса в реальності).

«Все живе бореться за відтворення та збереження самих себе. Однак у мінливому світі це відтворення неможливе без постійного творення нового, видозмін самого себе. Це парадоксальним чином ув'язує протилежні тенденції єдиний цілісний процес: конструювання майбутнього» [2].

Яка ж межа може бути окреслена сучасними українцями у їх зобов'язаннях щодо нащадків? В ідеалі – ідеальна держава, що створюється в апокаліптичний період: сильна мілітарна й економічно незалежна держава, здатна до захисту; захищений суверенітет і цілісність без успадкування війни; збереження нації й інвестиції в освітню сферу; ще жива і плідна земля (зокрема, рекультивациі земель); наявні матеріальні блага й збережена інфраструктура, які автоматично переходять у спадок прийдешнім; стійкі демократичні інституції з верховенством права й унеможливленням повернення тоталітаризму; відбудова не лише енергоефективна, а й з врахуванням можливих майбутніх загроз тощо. Допомагають окреслити межу такі принципи, як: «Leave no one behind», Precautionary principle, Build Back Better.

Наприклад, ШІ пропонує межею зобов'язань вважати «екзистенційний кредит», який майбутні покоління мають повернути, живучи вільним і гідним життям.

Висновок: Межі зобов'язань сучасних українців – це відповідальність за створення умов (екологічних, правових, інституційних), в яких майбутні покоління матимуть свободу волі самостійно формувати свій шлях, не будучи обтяженими катастрофічними наслідками дій сьогодення.

Література

1. Вовк Є. О., Туролєв Г. О., Левченко К. М. Соціальне інвестування як нова філософія для України. *Економіка та*

суспільство. 2024. Вип. 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-120>.

2. Деркач В. Л. Філософія майбутнього. Глобальні проблеми сучасності. 2019. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fae0da43-41b7-4a50-8542-dcad36fcd3f0/content> (дата звернення: 13.04.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-623-5-18>

ЦІННОСТІ ТА НАРАТИВИ: ЧИ ЗБЕРІГАЄ ПРАВОСЛАВНИЙ МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС СВОЮ АВТЕНТИЧНІСТЬ?

Складан А. А.

*аспірант кафедри культурології, богослов'я та релігієзнавства
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Сучасний медіапростір давно перестав бути лише технічним каналом поширення релігійних повідомлень. Медіа дедалі більше визначають форму присутності релігії у публічній сфері, впливають на способи самоопису церков, їхню символічну владу та суспільне сприйняття моральних оцінок [4]. У цьому сенсі православний дискурс у масмедіа не просто відтворює богословську традицію, а проходить крізь складний процес медіатизації, коли церковне слово підпорядковується логіці видимості, емоційної переконливості, швидкої реакції та боротьби за увагу аудиторії.

У цифровому середовищі додатково трансформується проблема релігійного авторитету. Як показує Г. Кемпбелл, Інтернет не просто послаблює інституційні форми авторитету, а створює множинні його рівні: ієрархічний, структурний, ідеологічний і текстуальний [2]. Водночас блогосфера і соціальні платформи дають змогу окремим акторам репрезентувати себе як носіїв «справжнього» церковного голосу, переозначаючи межі між офіційним ученням, приватним судженням і публічним впливом [1]. Тому питання автентичності православного медійного дискурсу сьогодні неможливо зводити лише до формальної відповідності догмату: йдеться також про те, чи зберігає церковна комунікація зв'язок між віровченням, моральним змістом і способом публічного висловлювання.